

МОНІТОРИНГ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕКРЕАЦІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ

ВЛАЩЕНКО Н. М., КОСЯК А. П.

УДК 658.15:338.48

Влащенко Н. М., Косяк А. П. Моніторинг економічної безпеки рекреаційних підприємств

Мета статті полягає у дослідженні індикаторів економічної безпеки рекреаційних підприємств і визначенні пріоритетних напрямів її досягнення. У процесі дослідження проаналізовано загрози та ризики в здійсненні діяльності рекреаційних підприємств, визначено динаміку результуючих факторів, які відображують стан їх економічної безпеки. Досліджено індикатори економічної безпеки рекреаційних підприємств, а саме: індикатори виробництва послуг, фінансові, соціальні. Визначено вплив факторів на економічну безпеку рекреаційних підприємств АР Крим, згрупованих по адміністративних районах, за допомогою регресійного аналізу. Узагальнено основні проблеми забезпечення економічної безпеки рекреаційних підприємств Кримського регіону. Запропоновано шляхи досягнення економічної безпеки рекреаційних підприємств через стабільне нарощування комерційного сектора, вирішення проблеми цілолітнього функціонування рекреаційних підприємств та інших заходів. Перспективами подальших досліджень у даному напрямі є розробка механізмів реформування та інноваційного розвитку, спрямованих на вдосконалення сервісу, створення високоефективних інформаційних систем, комплексну роботу у сфері цінової політики.

Ключові слова: економічна безпека, рекреаційні підприємства, індикатори економічної безпеки, потенціал рекреаційних підприємств.

Рис.: 2. **Табл.:** 1. **Формул:** 1. **Бібл.:** 10.

Влащенко Наталія Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри туризму і готельного господарства, Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова (вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002, Україна)

E-mail: wlagenko@bigmir.net

Косяк Антоніна Петрівна – кандидат економічних наук, доцент, кафедра фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту, Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова (вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002, Україна)

УДК 658.15:338.48

Влащенко Н. М., Косяк А. П. Мониторинг экономической безопасности рекреационных предприятий

Цель статьи – исследование индикаторов экономической безопасности рекреационных предприятий и определение приоритетных направлений ее достижения. В процессе исследования проанализированы угрозы и риски в осуществлении деятельности рекреационных предприятий, определена динамика результирующих факторов, которые отображают состояние их экономической безопасности. Исследованы индикаторы экономической безопасности рекреационных предприятий, а именно: индикаторы производства услуг, финансовые, социальные. Определено влияние факторов на экономическую безопасность рекреационных предприятий АР Крым, сгруппированных по административным районам, с помощью регрессионного анализа. Обобщены основные проблемы обеспечения экономической безопасности рекреационных предприятий Крымского региона. Предложены пути достижения экономической безопасности рекреационных предприятий путем стабильного наращивания коммерческого сектора, решения проблемы круглогодичного функционирования рекреационных предприятий и других мероприятий. Перспективами дальнейших исследований в данном направлении является разработка механизмов реформирования и инновационного развития, направленных на совершенствование сервиса, создание высокоэффективных информационных систем, комплексную работу в сфере ценовой политики.

Ключевые слова: экономическая безопасность, рекреационные предприятия, индикаторы экономической безопасности, потенциал рекреационных предприятий.

Рис.: 2. **Табл.:** 1. **Формул:** 1. **Библ.:** 10.

Влащенко Наталья Николаевна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры туризма и гостиничного хозяйства, Харьковский национальный университет городского хозяйства им. А. Н. Бекетова (ул. Маршала Бажанова, 17, Харьков, 61002, Украина)

E-mail: wlagenko@bigmir.net

Косяк Антонина Петровна – кандидат экономических наук, доцент, кафедра финансово-экономической безопасности, учета и аудита, Харьковский национальный университет городского хозяйства им. А. Н. Бекетова (ул. Маршала Бажанова, 17, Харьков, 61002, Украина)

UDC 658.15:338.48

Vlshchenko N. N., Kosyak A. P. Monitoring of Economic Security of Recreation Companies

The goal of the article is to study indicators of economic security of recreation companies and identification of priority directions of its achievement. The article analyses threats and risks in conducting activity of recreation companies, identifies dynamics of resulting factors, which reflect the state of its economic security. It studies indicators of economic security of recreation companies, namely: indicators of production of services, financial, social. It determines influence of the factors upon economic security of recreation companies of the Autonomous Republic of Crimea, grouped by administrative regions, with the help of the regression analysis. It generalises main problems of ensuring economic security of recreation companies of the Crimean region. It offers ways of achievement of economic security of recreation companies by means of a stable build-up of the commercial sector, solution of the problem of the year-round functioning of recreation companies and other measures. Prospects of further study in this direction is development of a mechanism of reformation and innovation development, directed at improvement of the service, creation of highly efficient information systems and complex work in the sphere of the pricing policy.

Key words: economic security, recreation companies, indicators of economic security, potential of recreation companies.

Pic.: 2. **Tabl.:** 1. **Formulae:** 1. **Bibl.:** 10.

Vlshchenko Nataliya N. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Tourism and Hotel Industry, Kharkiv National University of Urban Economy named after O. M. Beketov (vul. Marshala Bazhanova, 17, Kharkiv, 61002, Ukraine)

E-mail: wlagenko@bigmir.net

Kosyak Antonina P. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Department of Financial and Economic Safety, Account and Audit, Kharkiv National University of Urban Economy named after O. M. Beketov (vul. Marshala Bazhanova, 17, Kharkiv, 61002, Ukraine)

Сьогодні в умовах ринкових відносин рекреаційні підприємства є економічно самостійними: визначають свою економічну політику, вибирають поставачальників, організують виробництво і збут послуг, повністю несуть відповідальність за результати господарської діяльності. Однак у сучасних умовах господарювання рекреаційні підприємства стають значно вразливішими до дії внутрішнього, безпосереднього та зовнішнього середовища. Тому побудовою надійної системи економічної безпеки повинне займатися саме підприємство шляхом створення сучасної системи операційного моніторингу здійснюваної діяльності на основі всебічного дослідження якісних і кількісних показників, що відбивають специфіку діяльності рекреаційних підприємств.

Питанням організації економічної безпеки присвячено багато праць науковців О. І. Барановського [1], М. П. Ващекіна, М. І. Далієва, О. Д. Урсул [2], О. Ю. Захарова [4], О. А. Кириченко, І. А. Белоусава, В. С. Сідак [5] та інших. Разом з тим, питання організації економічної безпеки рекреаційних підприємств, з урахуванням специфіки їх діяльності, практично залишається поза увагою вітчизняних дослідників.

Метою статті є дослідження індикаторів економічної безпеки рекреаційних підприємств та визначення пріоритетних напрямів її досягнення.

Під економічною безпекою рекреаційного підприємства слід розуміти стан захищеності життєво важливих інтересів цього підприємства від внутрішніх і зовнішніх загроз (джерел небезпеки), сформований адміністрацією і колективом шляхом реалізації системи заходів правового, економічного, організаційного, інженерно-технічного і соціально-психічного характеру [10].

У цьому визначенні слід особливо зазначити три моменти:

1. Стан захищеності носить динамічний характер.
2. Загроза, що виходить зсередини рекреаційного підприємства, не менш небезпечна, ніж ззовнішня.
3. Система економічної безпеки рекреаційного підприємства може стикатися і навіть взаємодіяти на правовій основі з державною системою забезпечення безпеки.

Результатом забезпечення економічної безпеки рекреаційного підприємства є стабільність (надійність) його функціонування, ефективність фінансово-економічної діяльності (прибутковість), особиста безпека персоналу.

До ресурсів забезпечення надійного існування та прогресивного розвитку рекреаційного підприємства відносяться: персонал, матеріальні й інтелектуальні (інформаційні) ресурси (рис. 1).

З урахуванням цього діяльність із забезпечення економічної безпеки рекреаційного підприємства складається з трьох основних напрямків:

- ✦ захист матеріальних і фінансових цінностей;
- ✦ захист персоналу;
- ✦ захист інтелектуальної власності (у тому числі комерційної таємниці).

Проблеми власної економічної безпеки виникають перед кожним рекреаційним підприємством не лише в кризові періоди, але і при роботі в стабільному еконо-

мічному середовищі, хоча комплекс розв'язуваних при цьому цільових завдань має істотні розбіжності.

У режимі сталого функціонування рекреаційне підприємство при вирішенні завдань своєї економічної безпеки акцентує головну увагу на підтримці нормального ритму роботи, високого завантаження, на запобіганні матеріальному і/або фінансовому збитку, на недопущенні несанкціонованого доступу до службової інформації та руйнування комп'ютерних баз даних, на протидії недобросовісній конкуренції і кримінальним проявам.

Від точної ідентифікації загроз, від правильного вибору вимірників їх прояву, тобто системи показників для моніторингу (їх ще називають індикаторами), залежить ступінь адекватності оцінки економічної безпеки і комплекс необхідних заходів для попередження і відбиття небезпеки, що відповідають масштабів та характерові загроз.

Однією з цілей моніторингу економічної безпеки будь-якого підприємства є діагностика його стану за системою показників, що враховують специфічні галузеві особливості.

Використання подібної методики для побудови системи кількісних і якісних показників економічної безпеки рекреаційного підприємства, на нашу думку, потребує застосування таких головних індикаторів:

а) індикатори виробництва послуг:

- ✦ динаміка надання послуг (зростання, спад, стабільний стан, темп зміни);
- ✦ реальний рівень завантаження засобів розміщення;
- ✦ частка нових оздоровчих послуг у їх загальній кількості;
- ✦ темп відновлення номерного фонду (реновації);
- ✦ стабільність процесу надання послуг (ритмічність, рівень завантаженості протягом року);
- ✦ питома вага рекреаційного підприємства у ВВП (для особливо великих санаторіїв-монополістів);
- ✦ оцінка конкурентоздатності послуг;

б) фінансові індикатори:

- ✦ обсяг портфеля замовлень (загальний обсяг передбачуваних продажів);
- ✦ фактичний і необхідний обсяг інвестицій (для підтримки і розвитку наявного потенціалу);
- ✦ рівень інноваційної активності (обсяг інвестицій у нововведення);
- ✦ рівень рентабельності надання послуг;
- ✦ фондоддача (капіталомісткість);
- ✦ прострочена заборгованість (дебіторська і кредиторська);
- ✦ частка забезпеченості власними джерелами фінансування оборотних коштів, матеріалів для надання послуг;

в) соціальні індикатори:

- ✦ рівень оплати праці стосовно середнього показника по рекреаційній сфері або економіці в цілому;
- ✦ рівень заборгованості із заробітної плати;
- ✦ втрати робочого часу;
- ✦ структура кадрового потенціалу (вікова, кваліфікаційна).

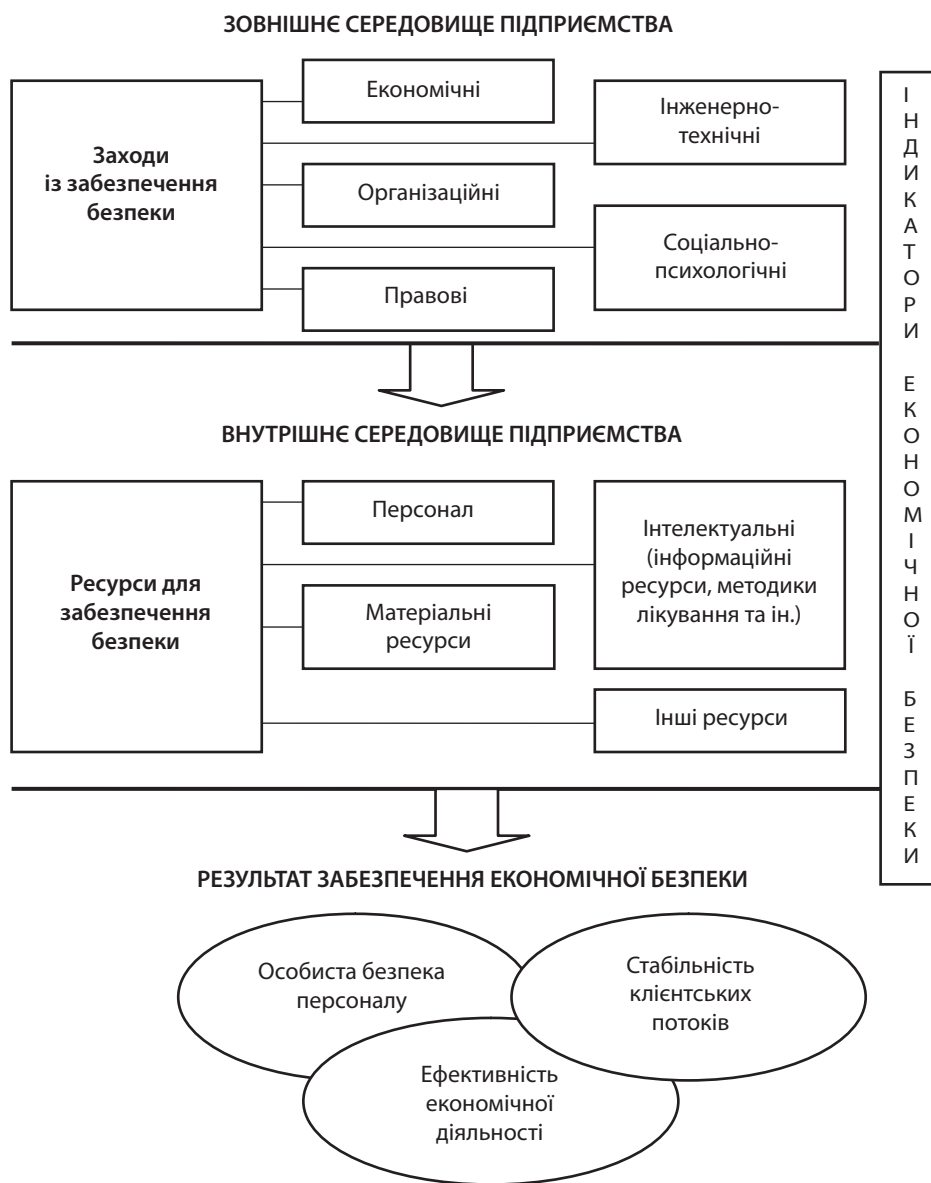

Рис. 1. Система економічної безпеки рекреаційного підприємства

Як правило, результуючими факторами, які відображують стан економічної безпеки підприємств, незалежно від виду здійснюваної діяльності, є показники ефективності діяльності у вигляді рентабельності продажів і витрат, а також динаміки чистого прибутку.

Як показав аналіз, загальний обсяг прибутку рекреаційних підприємств АР Крим до оподаткування у звітному періоді в порівнянні з попереднім скоротився на 10,4%, при цьому зростання загальної суми збитків склало 89,7% (табл. 1, рис. 2).

Як результат, відбувається збільшення заборгованості по розрахунках з бюджетом на фоні зниження рентабельності витрат операційної діяльності. Однак у звітному періоді, незважаючи на зниження прибутку в пансіонатах, будинках і базах відпочинку, рентабельність витрат операційної діяльності збільшилася на 1,8 процентних пункти. Це свідчить про наявність процесів саморозвитку, які частково блокують вплив негативних факторів зовнішнього середовища. Проведений аналіз свідчить про недостатню ефективну діяльність підпри-

ємств СКК. Покращити ситуацію можна завдяки розробці та застосуванню соціально-економічних важелів їхнього розвитку.

Останні чотири роки спостерігається тенденція до постійного щорічного скорочення кількості обслугованих рекреантів. У порівнянні з 2007/08 рр., у якому була зафіксована найбільша кількість відвідувачів оздоровниць та закладів відпочинку в АР Крим, у 2010/11 рр. кількість обслугованих рекреантів зменшилась на 228,83 тис. осіб, або на 21,2%. Загальна кількість ліжко-днів, проведених всіма оздоровленими у санаторно-курортних (оздоровчих) закладах, зменшилась у порівнянні з попереднім роком на 677,9 тис. ліжко-днів, або на 5,9%, та у 2010/11 р. становила 10835,30 тис. ліжко-днів [3].

У даній роботі було проведено дослідження впливу факторів на економічну безпеку рекреаційних підприємств АР Крим, згрупованих по адміністративних районах, за допомогою регресійного аналізу. Для цього за результуючу функцію у був прийнятий показник обсягу чистого прибутку рекреаційних підприємств у цьому

регіоні. Фактор-аргументи (x) склалися з 7 показників, які було відібрано з кожного виду індикаторів (виробництва послуг, фінансових, соціальних). Для виконання розрахунків була використано програму STATISTICA 6.

Таблиця 1
Фінансові результати діяльності установ рекреаційного комплексу АР Крим [6 – 9]

Період	Санаторно-курортні установи	Пансіонати, будинки і бази відпочинку
<i>Дохід (виторг) від реалізації робіт, послуг і товарів, тис. грн</i>		
9 міс. 2006 р.	483588,7	177617,6
9 міс. 2007 р.	574412,5	297309,1
9 міс. 2008 р.	794663,8	258847,4
9 міс. 2009 р.	877848,6	333233,4
9 міс. 2010 р.	1053901,6	417988,8
9 міс. 2011 р.	1148027,6	473182,6
<i>Прибуток до оподаткування, тис. грн</i>		
9 міс. 2006 р.	35689,1	15973,9
9 міс. 2007 р.	51886,6	45762,6
9 міс. 2008 р.	75727,1	13290,8
9 міс. 2009 р.	108406,0	32093,0
9 міс. 2010 р.	112963,7	35877,9
9 міс. 2011 р.	102346,7	29107,7
<i>Збитки, тис. грн</i>		
9 міс. 2006 р.	25626,9	10048,8
9 міс. 2007 р.	24834,0	5552,5
9 міс. 2008 р.	20962,4	13374,5
9 міс. 2009 р.	25188,0	36988,3
9 міс. 2010 р.	24850,6	25339,9
9 міс. 2011 р.	47136,4	24205,2
<i>Рентабельність операційної діяльності, %</i>		
9 міс. 2006 р.	4,4	6,3
9 міс. 2007 р.	6,3	7,4
9 міс. 2008 р.	4,7	2,6
9 міс. 2009 р.	10,3	3,3
9 міс. 2010 р.	9,9	0,4
9 міс. 2011 р.	6,4	2,2

Серед показників, які позитивно або негативно впливають на величину чистого прибутку рекреаційних підприємств (санаторно-курортних закладів), варто виділити (формула 1) – з позитивним впливом: коефіцієнт завантаження рекреаційних закладів (коефіцієнт регресії дорівнює 0,8), кількість обслугованих рекреантів (0,7), частка нових послуг у їх загальній кількості (0,2); фактичний обсяг інвестицій (0,5); з негативним впливом: заборгованість по розрахунках з бюджетом (0,2), прострочена кредиторська заборгованість (0,3), заборгованості із заробітної плати (0,4):

$$y = 0,686 + 0,786 x_1 + 0,675 x_2 + 0,234 x_3 + 0,543 x_4 - 0,221 x_5 - 0,306 x_6 - 0,432 x_7, \quad (1)$$

де y – чистий прибуток рекреаційних підприємств (санаторно-курортних закладів);

x_1 – коефіцієнт завантаження рекреаційних закладів;

x_2 – кількість обслугованих рекреантів;

x_3 – частка нових послуг у їх загальній кількості;

x_4 – фактичний обсяг інвестицій у розвиток санаторно-курортних закладів;

x_5 – заборгованість по розрахунках з бюджетом;

x_6 – прострочена кредиторська заборгованість;

x_7 – заборгованості із заробітної плати персоналу рекреаційних закладів.

Показники статистичної значущості $R = 0,978$ і $R^2 = 0,949$ підтверджують зв'язок між незалежними змінними і залежною змінною, а F -критерій Фішера (48, с. 156) підтверджує міцність цих зв'язків.

Неповне завантаження потужностей, а тому і не ефективне їх використання, а тим більше руйнування створеного потенціалу рекреаційних підприємств створюють загрозу економічним, матеріальним основам життєдіяльності колективу.

Криза призводить до утворення у рекреаційних підприємств непосильної для них дебіторської та кредиторської заборгованості, відсутності коштів і можливостей для поповнення обігового капіталу. У результаті виробничий і науково-технічний потенціал рекреаційних підприємств переходить у стан прогресуючої деградації, висококваліфікований кадровий склад (медичні працівники) лишає рекреаційні заклади.

Припиняється відновлення активної частини основних фондів. Амортизація не покриває витрат на відновлення фондів, потоки фінансових ресурсів відриваються від реального процесу надання послуг (особливо у відомчих санаторно-курортних закладах), а інвестори через тривалий цикл повернення капіталу й економічної нестабільності не зацікавлені в його високоризиковому інвестуванні. Усе це призводить до швидкого скорочення виробничого і технологічного потенціалу, наявних потужностей.

З усіх можливих видів загроз економічній безпеці рекреаційних підприємств – катастрофічних (природних і техногенних), інформаційних, конкурентних, кримінальних, пов'язаних з некомпетентністю власника у виробничо-фінансових та інституціональних питаннях, організаційних і ряду інших – особливо виділяються і розглядаються ті, що безпосередньо спрямовані на руйнування або ослаблення зазначеного потенціалу під впливом зовнішніх (екзогенних) факторів.

ВИСНОВКИ

Підтримка необхідного потенціалу рекреаційних підприємств повинна здійснюватися через реалізацію таких напрямів із забезпечення економічної безпеки.

У сучасних умовах ця підтримка має ґрунтуватися на комплексному вирішенні проблеми багатоканальності ресурсного забезпечення його життєдіяльності за рахунок різних джерел, у першу чергу, шляхом стабільного нарощування комерційного сектора, що буде сприяти мінімізації залежності від держбюджетного

фінансування при максимальному збереженні наявного потенціалу. Потенціал може бути затребуваний, якщо вирішити проблему цілорічного функціонування рекреаційних підприємств (сьогодні з 177 тис. місць у цілорічній експлуатації знаходиться менш ніж 70 тис.).

При цьому необхідно враховувати можливості структурної трансформації для ефективного завантаження рекреаційного підприємства, поліпшення його фінансово-економічного стану і підвищення конкурентоздатності.

Серед перспективних завдань забезпечення економічної безпеки пріоритетними є розширення джерел і форм фінансової підтримки з боку держави, регіонів, профспілкових організацій, розвитку бізнес-процесів, підвищення рівня доступності цих послуг. Реалізація цих напрямків значною мірою залежить від реформ та інновацій, спрямованих на розвиток сервісу, створення високоефективних інформаційних систем, комплексну роботу у сфері цінової політики. ■

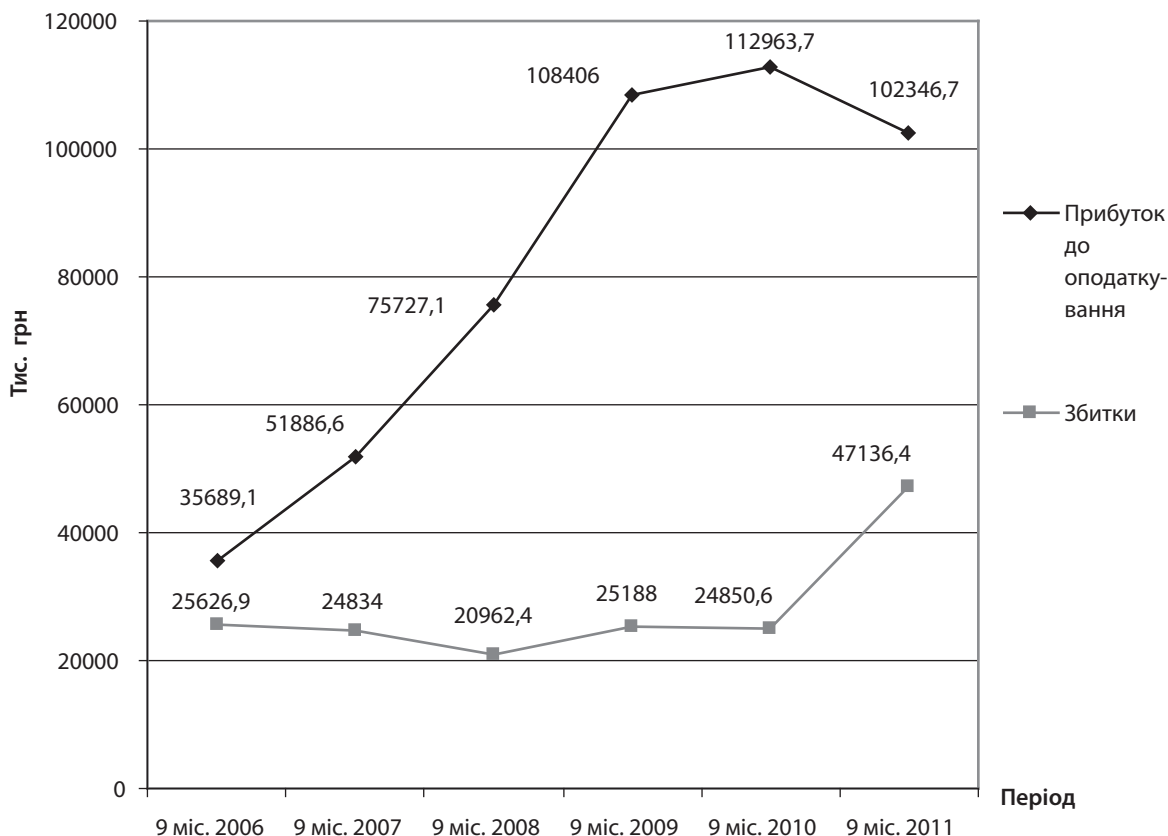

Рис. 2. Динаміка прибутку до оподаткування і збитків від діяльності санаторно-курортних установ АР Крим

ЛІТЕРАТУРА

1. Барановський О. І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення) : монографія / О. І. Барановський. – К. : КНЕУ, 2004. – 759 с.
2. Ващекин Н. П. Безопасность предпринимательской деятельности / Н. П. Ващекин, М. И. Далиев, А. Д. Урсул. – М. : Экономика, 2002. – 336 с.
3. Влащенко Н. М. Забезпечення соціально-економічного розвитку регіонального санаторно-курортного комплексу : монографія / Н. М. Влащенко ; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х. : ХНАМГ, 2012. – 253 с.
4. Захаров О. Ю. Обеспечение комплексной безопасности предпринимательской деятельности / О. Ю. Захаров. – М. : АСТ «Астрель», 2008. – 320 с.
5. Кириченко О. А. Економічна безпека суб'єктів господарської діяльності в умовах глобальної фінансової кризи : монографія / О. А. Кириченко, І. А. Белоусова, В. С. Сідак та ін. – К. : Дорадо-друк, 2010. – 437 с.
6. Санаторно-курортне лікування, організований відпочинок і туризм в Автономній Республіці Крим у 2005/2006 р. : стат. зб. – Симферополь, 2006. – 111 с.

7. Санаторно-курортне лікування, організований відпочинок і туризм в Автономній Республіці Крим у 2007/2008 р. : стат. зб. – Симферополь, 2008. – 150 с.
8. Санаторно-курортне лікування, організований відпочинок і туризм в Автономній Республіці Крим у 2009/2010 р. : стат. зб. – Симферополь, 2010. – 156 с.
9. Санаторно-курортне лікування, організований відпочинок і туризм в Автономній Республіці Крим у 2010/2011 р. : стат. зб. – Симферополь, 2011. – 152 с.
10. Яворицький С. В. Системи безпеки в індустрії гостинності : навч. посібник / С. В. Яворицький – К. : Абсолют-В, 2004. – 301 с.

REFERENCES

- Baranovskyi, O. I. *Finansova bezpeka v Ukraini (metodologiya otsinky ta mekhanizmy zabezpechennia)* [Financial Security in Ukraine (assessment methodology and tools required)]. Kyiv: KNEU, 2004.
- Kyrychenko, O. A., Belousova, I. A., and Sidak, V. S. *Ekonomiczna bezpeka sub'ektiv hospodarskoi diialnosti v umovakh*

hlobalnoi finansovoi kryzy [The economic security of economic activity in the global financial crisis]. Kyiv: Dorado-druk, 2010.

Sanatorno-kurortne likuvannia, orhanizovanyi vidpochynok i turyzm v Avtonomnii Respublitsi Krym u 2005/2006 r. [Spa treatment, organized recreation and tourism in Crimea in 2005/2006 p.]. Symferopol, 2006.

Sanatorno-kurortne likuvannia, orhanizovanyi vidpochynok i turyzm v Avtonomnii Respublitsi Krym u 2007/2008 r. [Spa treatment, organized recreation and tourism in Crimea in 2007/2008 p.]. Symferopol, 2008.

Sanatorno-kurortne likuvannia, orhanizovanyi vidpochynok i turyzm v Avtonomnii Respublitsi Krym u 2009/2010 r. [Spa treatment, organized recreation and tourism in Crimea in 2009/2010 p.]. Symferopol, 2010.

Sanatorno-kurortne likuvannia, orhanizovanyi vidpochynok i turyzm v Avtonomnii Respublitsi Krym u 2010/2011 r. [Spa treatment, organized recreation and tourism in Crimea in 2010/2011 p.]. Symferopol, 2011.

Vashchekin, N. P., Daliev, M. I., and Ursul, A. D. *Bezopasnost predprinimatelskoy deiatelnosti* [Security business]. Moscow: Ekonomika, 2002.

Vlasechko, N. M. *Zabezpechennia sotsialno-ekonomichnoho rozvytku rehionalnoho sanatorno-kurortnoho kompleksu* [The socio-economic development of regional spa complex]. Kharkiv: KhNAMH, 2012.

Yavorvskyi, S. V. *Systemy bezpeky v industrii hostynnosti* [Security in the hospitality industry]. Kyiv: Absoliut-V, 2004.

Zakharov, O. Yu. *Obespechenie kompleksnoy bezopasnosti predprinimatelskoy deiatelnosti* [Providing comprehensive business security]. Moscow: Astrel, 2008.

УДК 658.15:338.48

ФОРМУВАННЯ ПАРАДИГМИ ЕКОЛОГІЧНО ВІДПОВІДАЛЬНОГО СПОЖИВАННЯ

САПРИКІНА Л. М.

УДК 658.15:338.48

Саприкіна Л. М. Формування парадигми екологічно відповідального споживання

У статті розглянуто необхідність реструктуризації суб'єктів торговельної діяльності, визначено парадигму екологічно відповідального споживання на основі посилення загальнодержавного імперативу екологічно відповідального розвитку торгівлі, проаналізовано економічні механізми реструктуризації підприємств торгівлі, досліджено структуру екологічного капіталу суб'єктів торговельної діяльності.

Ключові слова: суб'єкти торговельної діяльності, екологічно відповідальний розвиток, парадигма екологічно відповідального споживання, екологічна інтелектуалізація, екологізація попиту, екологічний капітал.

Рис.: 3. **Бібл.:** 16.

Саприкіна Л. М. – кандидат економічних наук, доцент, кафедра економіки підприємства, Донецький національний університет економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського (вул. Щорса, 31, Донецьк, 83050, Україна)

E-mail: emceva_lyuda@mail.ru

УДК 658.15:338.48

Саприкіна Л. Н. Формирование парадигмы экологически ответственного потребления

В статье рассмотрена необходимость реструктуризации субъектов торговой деятельности, определена парадигма экологически ответственного потребления на основе усиления общегосударственного императива экологически ответственного развития торговли, проанализированы экономические механизмы реструктуризации предприятий торговли, исследована структура экологического капитала субъектов торговой деятельности.

Ключевые слова: субъекты торговой деятельности, экологически ответственное развитие, парадигма экологически ответственного потребления, экологическая интелектуализация, экологизация спроса, экологический капитал.

Рис.: 3. **Библ.:** 16.

Саприкіна Л. Н. – кандидат экономических наук, доцент, кафедра экономики предприятия, Донецкий национальный университет экономики и торговли им. М. Туган-Барановского (ул. Щорса, 31, Донецк, 83050, Украина)

E-mail: emceva_lyuda@mail.ru

UDC 658.15: 338.48

Saprikina L. N. Formation of the Paradigm of Ecologically Responsible Consumption

The article considers a necessity of restructuring of subjects of trading activity, identifies a paradigm of ecologically responsible consumption on the basis of strengthening of the state imperative of ecologically responsible development of trade, analyses economic mechanisms of restructuring of trade companies and studies the structure of ecological capital of subjects of trading activity.

Key words: subjects of trading activity, ecologically responsible development, paradigm of ecologically responsible consumption, ecological intellectualisation, ecologisation of demand, ecological capital.

Pic.: 3. **Bibl.:** 16.

Saprikina L. N. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Department of Economics Company, Donetsk National University of Economy and Trade named after M. Tugan-Baranovsky (vul. Shchorsa, 31, Donetsk, 83050, Ukraine)

E-mail: emceva_lyuda@mail.ru

Сучасний стан економіки України характеризується явищами системної кризи, відсутністю єдиної ідеології та стратегії ринкового реформування [11, с. 224]. Ускладнює ситуацію зростаюча екологічна криза, яка є результатом неефективного використання природних ресурсів. Отже, надзвичайно актуальною залишається проблема пошуку нових шляхів виходу з кризи. Теоретичною базою становлення сталої економіки може стати принципово нова концепція екологічної

відповідальності розвитку торгівлі, яка передбачає гармонізацію соціально-економічного життя суспільства.

Вітчизняними й закордонними вченими проведено багато досліджень з питань соціальної відповідальності торгівлі – Н. Ю. Возіянова [3], В. В. Апопій [7], дослідження екологічного імперативу суспільного розвитку – Ю. М. Скалецький [4], методології сталого розвитку національної економіки – О. М. Кулініч [5], торговельних механізмів національного екологічного захисту –